

уроки допоможуть дітям, які з поважних причин були відсутні на уроках, подивитися урок у режимі реального часу, або в записі. Учні матимуть змогу більш ефективно готуватися до екзаменів і ЗНО.

З січня 2012 року у системі освіти Київської області відповідно до наказу МОНмолодьспорт України від 03.11.2011 №1252/147 розпочато реалізацію Національного (пілотного) проекту «Відкритий світ», яким передбачено використання онлайн-технологій під час навчальних занять з 12-ти навчальних предметів для учнів 7-х класів. Оргкомітетом визначено 23 загальноосвітніх навчальних закладів області і 276 учителів, які беруть участь у проекті.

Щорічно за наказами МОНмолодьспорт України кращі педагогічні працівники закладів освіти області здійснюють апробацію електронних засобів навчального призначення. Упродовж 2004–2010 років у Київській області 423 педагогічних працівники апробували 117 найменувань електронних засобів навчального призначення і подали конкретні пропозиції МОНмолодьспорт України щодо їх удосконалення і використання в навчально-виховному процесі.

З метою реалізації творчого потенціалу методистів обласного інституту і кращих учителів області на базі КО-ППОК створено творчі групи освітян з розроблення електронних навчально-методичних комплексів з різних предметів для учнів шкіл. За період 2009–2011 років створено 17 ЕНМК, до кінця 2011–2012 навчального року планується завершити розробку ще 10-ти ЕНМК з пред-

метів шкільного циклу. 353 педагогічних працівники з 31 районів і міст області активно працюють у творчих групах, виявляють високий рівень володіння ІКТ, що дає змогу створювати підручники нового покоління. Створені ЕНМК двох видів (гіпермедійний для on-line використання і мультимедійний для розміщення на компакт-дисках) мають дидактично виважену структуру:

- анотація;
- настанова користувачеві;
- програма курсу і орієнтовний тематичний план;
- багаторівневий навчальний посібник для учнів (система опорних завдань до окремих тем, довідниково-узагальнювальний матеріал курсу, наочні матеріали);
- робочий зошит (завдання для самостійної роботи учнів);
- глосарій;
- джерела (список літератури, Інтернет-ресурси).

Використання таких комплексів на основі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій сприяє доступу учнів, у тому числі й з особливими освітніми потребами, до якісної освіти.

Отже, ІНС системи освіти Київської області є відкритою педагогічною системою професійного розвитку педагогічних і управлінських кадрів, що передбачає не лише створення умов для оволодіння ІКТ, а й широке інформування і навчання засобами сучасних технологій.

★ ★ ★

ОСНОВНІ СКЛАДНИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ІНФОРМАТИКИ

Казанцева Ольга Павлівна

учитель інформатики Херсонського ліцею Херсонської обласної ради, старший викладач кафедри природничо-математичних та технологічних дисциплін Херсонської академії неперервної освіти, Заслужений вчитель України.

Яким має бути вчитель інформатики? Це питання постало переді мною із самого початку моєї педагогічної діяльності. Важко було відповісти відразу, проте, крокуючи рік за роком своєю професійною стежиною, я знаходила на нього відповіді і, до речі, не одну.

Поняття педагогічної майстерності і перелік її складників досить чітко визначено в педагогічній літературі (рис. 1). Проте — це все теорія, а яким же насправді має бути вчитель інформатики, справжній майстер своєї справи?

У наш час учні, педагоги, психологи неодноразово звертаються до проблеми майстерності вчителя, даючи цьому поняттю різні назви, наприклад, «компетенції», «професійні якості» вчителя. Це питання залишається актуальним, так як, природно, з плином часу змінюється держава і суспільство, а значить, змінюються вимоги держави і суспільства до вчителя. Залишається відкритим питання, які якості вчителя повинні бути постійними, тобто не залежними від часу, а які якості повинні бути «рухливі», тобто не-

обхідними вчителю-педагогу у зв'язку з вимогою «нового» часу. Так, наприклад, усього 10–15 років тому володіння комп'ютерними технологіями не входило в число «компетенцій» учителя, а зараз ця якість як ніколи потрібна сучасному вчителю. Актуальними залишаються такі запитання: «Якого вчителя має готувати педагогічний ВНЗ?», «Який учитель повинен працювати в сучасній школі?», «Який учитель потрібен сучасному учневі?».

Мені цікаво було дізнатись, а що з цього приводу думають мої учні. Чи відповідаю я їх вимогам? Отже, пропоную до вашої уваги деякі роздуми учнів, що мали відповісти на запитання «Яким має бути сучасний вчитель інформатики?»:

- На мою думку, справжній вчитель інформатики має бути насамперед чуйним і справедливим, розумним та кмітливим. Його жести мають привертати увагу учнів, а мова сприяти кращому засвоєнню ними матеріалу. Вчитель має бути надзвичай-

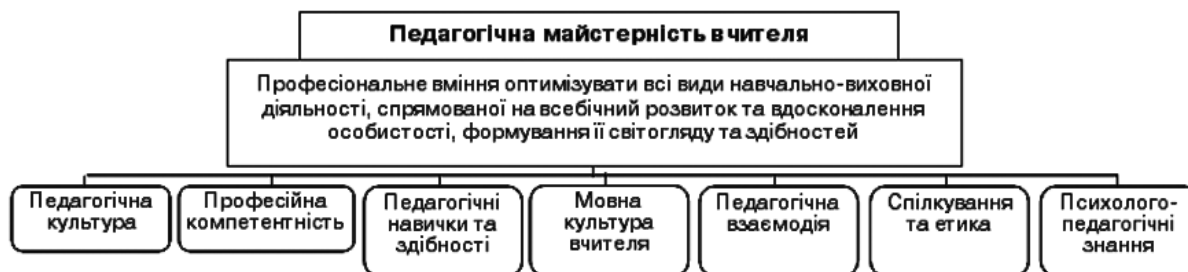

Рис. 1

но обізнаним у своєму предметі, знати багато теоретичних відомостей та цікавих фактів, що допоможе відповісти на всі запитання допитливих дітей.

- Інформатик повинен уміти полагодити будь-який комп'ютер. Ця людина — майстер «на всі руки». Учитель інформатики повинен бути найкращим другом і порадиником учня, посередником між віртуальним і реальним світами. Він має бути таким собі «біо-комп'ютером» — надзвичайно точним і швидким.
- Інформатик повинен тримати урок під своїм контролем. Отже, його голос має бути командним і гучним. Ця людина має бути сильною, витривалою, сміливою та терплячою, адже так нелегко провести урок у компанії сучасних, таких гіперактивних дітей.
- Також, учитель інформатики має бути надзвичайно творчою і вихованою людиною. Він має подавати приклад своїм учням, сприяти розвитку їх естетичних смаків і мистецькому світогляду. Його зовнішність має відображати добрий характер, в очах має горіти іскра — жага до навчання інших, а ще він повинен мати почуття гумору, щоб дітям було цікаво на уроках.
- Щодо особистих якостей, як на мене не має певних чітких обмежень, але все ж хочеться бачити на своїх уроках людину терплячу, добру та розумну.
- Учитель має працювати не тільки заради грошей, а й щоб навчити дітей. Учитель, як і кожна людина, не може бути ідеальним, але повинен прагнути до ідеалу і самовдосконалюватися.
- Ідеальний вчитель — це вчитель, який: пояснює матеріал доступно для кожного учня; готує хоча б 10 учнів для конкурсних робіт; сам бере участь у різних конкурсах.
- Напевно дітям хочеться, щоб учитель був веселий, іноді жартував, але одночасно був спрямований на те, щоб діти якомога краще засвоїли матеріал. Також повинен приділяти увагу кожній дитині, тому що всі ми різні!!!
- Ідеальний вчитель не повинен засуджувати учня, який не має певних задатків до його предмета, а навпаки, повинен зацікавити і заохотити учня до даного матеріалу.
- Для тих учнів, що цікавляться предметом, давати додаткову інформацію у вигляді нестандартних матеріалів. Учням, які відстають у навчально-

му процесі, розробляти власну, менш важку програму навчання.

- А саме головне — вчитель повинен подавати приклад для учнів. Учні поважають вчителів, які є для них прикладом.

І це далеко не весь перелік думок і побажань, адресованих вчителям інформатики.

Аналізуючи відповіді учнів, видно, що найбільші вимоги сучасні учні пред'являють до таких професійних якостей учителя, як універсальна освіченість, ерудиція, інформованість, прогресивність, здатність вести захоплюючі уроки, давати цікаві завдання, прагнути самовдосконалюватися. Слід відзначити, що учні не обійшли увагою і такі якості, як зовнішній вигляд і стиль учителя, вони відзначали, що вчитель повинен бути «молодий», «гарний», «сучасно та стильно одягнений», «усміхнений», «чарівний», «крутий». Можна зробити висновок, що учням важлива і зовнішня, естетична сторона сприйняття вчителя. Цікаво також, що деякі учні запропонували замість учителя комп'ютер, проте більшість все ж таки наполягають на тому, що вчителем повинна бути жива людина, що володіє душею. Отже, можна зробити висновок, що саме в процесі спілкування з учителем як з особистістю і йде процес навчання. Учням дуже важливо, щоб і їх сприймали як особистості з їх достоїнствами і недоліками, оскільки особливий вплив на розвиток дитини здійснюють оточуючі його люди, серед яких не останнє місце займає вчитель. Отже, учитель має бути всебічно освіченим, добрим, чуйним, інтелігентним, красивим, гарним психологом. Причому, у вік інформації, коли є телевізор, мобільні телефони, комп'ютери, Інтернет, і вже переважній більшості учнів не важко цією інформацією володіти, до рівня освіченості вчителя пред'являються ще більш високі вимоги. Тобто в ідеальній свідомості образ учителя — це образ універсальної людини. Уже в наш час, тим більше в майбутньому, головним завданням учителя стає не просто навчити, а навчити вчитися, тобто показати найбільш зручний шлях отримання інформації, її аналізу і грамотного її використання.

Таке поняття як самоосвіта притаманне всім учителям, але вчителю інформатики потрібно завжди тримати руку на пульсі часу і постійно вивчати як новинки комп'ютерних пристроїв, так і програмного забезпечення. Практично кожні півроку удвічі збільшується пропускна здатність інтернет-каналів, збільшуються потужності комп'ютерних пристроїв. Учителям важко встигати за такою швидкістю. Усе час-

тіше ловиш себе на думці, що швидкість розвитку ІТ настільки велика, що часу на їх освоєння просто не вистачає. Іноді навіть діти швидше встигають реагувати на технологічні інновації.

Яким же бути в таких умовах учителю інформатики? Яким має бути його урок, щоб він був одночасно корисним і що важливо для дітей — цікавим? Для досягнення успіху в цьому вчитель має бути справжнім майстром своєї справи.

Щоб досягти майстерності: педагог повинен повністю оволодіти системою професійно-педагогічних знань, умінь і навичок; у нього повинен бути накопичений досвід творчої педагогічної діяльності, а також у нього мають бути повністю сформовані особистісні, професійно значущі якості педагога.

Таким чином, фундамент педагогічної майстерності охоплюють такі основні складові як особистість педагога, знання та педагогічний досвід. Учитель вчиться все життя, він знаходиться в постійному розвитку і все своє трудове життя є дослідником. Особливо великий вплив на формування професіоналізму надає науково-методична діяльність, яка передбачає: постійне ознайомлення із сучасними науковими дослідженнями вчених у галузі викладання різних дисциплін; вивчення прогресивного досвіду колег із проблем організації різних форм уроків; ознайомлення з новими програмами і концепціями навчання й оцінювання; уміння дати самоаналіз власної педагогічної діяльності і багато іншого.

Майстерність, як правило, пов'язують з великим досвідом. Першим же кроком до педагогічної майстерності є творчість. Творчість — це створення нових за задумом культурних, матеріальних чи інших цінностей. Творчою людиною може бути і молодий учитель, ще не майстер.

Майстерність вчителя знаходить своє відображення і в умінні розуміти дитину, у вмінні знайти особливий до неї підхід. Учитель умовно повинен опуститися до рівня учня. Викладаючи новий матеріал, він повинен намагатися уникати наукової незрозумілої термінології, враховувати розумові здібності учнів. Викладення матеріалу повинно бути одночасно доступним і науково обґрунтованим.

Йдучи на перший урок до дітей у клас учитель інформатики часто стикається з проблемою, що рівень оволодіння комп'ютерними технологіями дітей досить різний. Отже, у цьому випадку доцільно дітей умовно розподілити на три групи:

- початківці (тільки починають ознайомлення з комп'ютером);
- користувачі (володіють основними навичками роботи на комп'ютері й орієнтуються в програмному забезпеченні);
- професіонали (впевнено використовують комп'ютер і програмне забезпечення).

Зазвичай, діти, що мають різні рівні підготовки роботи на комп'ютері не можуть виконувати однакові завдання. Для кожної групи таких дітей доцільно підібрати індивідуальну навчальну траєкторію, у цьому і полягає майстерність учителя інформатики. Об'єднати на одному уроці дітей із різним рівнем комп'ютерної обізнаності.

Якщо учням доводиться працювати за комп'ютером вперше, то комп'ютер представляє для них інтерес як щось незнайоме, що відкриває зовсім нові можливості. Поряд з інтересом у дітей присутній і страх перед тим, що вони можуть щось зламати або порушити. Таким школярам потрібно дати основні, самі перші навички роботи на комп'ютері, позбавити комплексів, які часто виникають у таких дітей. Зуміти зацікавити учнів до предмету.

Учні, що володіють основними користувацькими навичками, прагнуть продемонструвати своїм однокласникам те, що вони вміють. Також вони виконують з інтересом навіть добре знайомі їм завдання. У цій ситуації учням необхідно дати зрозуміти, що у комп'ютера є ще дуже багато невідомих їм можливостей.

Учням, що впевнено працюють на комп'ютері, слід давати більш складні і цікаві завдання, ставити перед ними проблеми, розгортати дослідницьку і проєктну діяльність. Діти зможуть проявити свою творчість, втілити в життя власні ідеї. Отримають можливість брати участь у конкурсах і олімпіадах. Учні останніх двох груп буде корисним залучати до вчительської діяльності. У ролі вчителя учні мають можливість не тільки продемонструвати власні знання, а і підготувати навчальний матеріал до уроку, тим самим вивчити щось нове.

Під час підготовки до уроку у вчителя інформатики часто виникає проблема в недостатній кількості навчально-методичного забезпечення предмету. Проте в цьому є і певна перевага — можливість створити власне. Створюючи свої нароби, більше розбираєшся в суті програмного забезпечення, навчаючись учишся. Для кращого розуміння матеріалу дітьми саме цю методику впроваджую і на своїх уроках.

Отже, як на мою думку, то вчитель-професіонал постійно поповнює свої знання, такий учитель працює, коли інші «сплять». Він наполегливий і цілеспрямований. Такий учитель суворо перевіряє свої особисті якості. Якщо він вірить у що-небудь, він досліджує всі можливості і буде чіплятися за них до самого кінця. Він дуже рідко буває боязким і сором'язливим.

Багато таких учителів працюють не за заробітну платню, а за результат своєї роботи. Ними рухає бажання інтелектуально досягти успіху. Таке бажання веде до самовдосконалення і ставить їх попереду інших. Взятись за справу, професіонал приділяє найпильнішу увагу науковим відкриттям, загальним питанням розвитку людини, суспільства, держави, освіти. Він прагне обернатися у високих колах науки і бути в «контакті» з практичними працівниками різних освітніх систем. Професіонал може надихнути викладачів, учнів на цікаві справи. Він шляхом самовдосконалення тримає свій рівень на належній висоті, створюючи авторські програми, курси, педагогічні майстерні, навчально-методичні матеріали. Такий учитель передає свій досвід і створює систему наступності в освіті.

І, наостанок, хочу додати, що робота вчителя — це постійний пошук, неспокій. Це спосіб життя, стан душі. А ще — це любов до дітей. Учитель, як копіткий архітектор, планує майбутнє життя молодого покоління, здійснює кожен свій крок на благо наших дітей.